

PHEGEA

driemaandelijks tijdschrift van de

VERENIGING VOOR ENTOMOLOGIE

van de

Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen

BRITISH MUSEUM
(NATURAL HISTORY)

ISSN 0771-5277

Redactieadres : W.O. De Prins, Diksmuidelaan 176, B-2600 Antwerpen (Belgium)

Tel. 03/322.02.35

Jaargang 12, nummer 4

12 OCT 1984

1 oktober 1984

PRESENTED
ENTOMOLOGY LIBRARY

Coleophora cornuta HEINEMANN & WOCKE, een nieuwe soort voor de Belgische fauna (Lepidoptera : Coleophoridae)

door

W.O. DE PRINS

Abstract. *Coleophora cornuta* HEINEMANN & WOCKE, a new species to the Belgian fauna (Lepidoptera : Coleophoridae). The author took 4 cases of this interesting species at Kessel (Prov. Antwerp) on March 11th, 1984. The cases were spun on the twigs of birch seedlings, never higher than 50 cm above ground level. They produced 3 adults. The species is mentioned here for the first time from Belgium.

Résumé. *Coleophora cornuta* HEINEMANN & WOCKE, espèce nouvelle pour la Belgique (Lepidoptera : Coleophoridae). L'auteur récolta 4 fourreaux de cette intéressante espèce à Kessel (Prov. Antwerpen) le 11 mars 1984. Les fourreaux étaient fixés à de jeunes bouleaux ne dépassant jamais 50 cm de hauteur. Ils produisent trois adultes. L'espèce est renseignée pour la première fois de Belgique.

Op aanraden van de heer H. W. VANDER WOLF (Eindhoven), die *Coleophora cornuta* HEINEMANN & WOCKE voor de Nederlandse fauna ontdekte in de oude verzameling van HEYLAERTS, bezocht ik in het vroege voorjaar enkele heideterreintjes in de omgeving van Lier (provincie Antwerpen). In het provinciaal domein Kesselheide vond ik op 11-iii-1984 na enig zoeken op de zaailingen van berken vier zakken van deze interessante soort die hier voor het eerst uit ons land wordt vermeld.

De zakken waren vastgesponnen op de dunne twijgjes van de jonge berken, die nog geen enkel spoor van blad droegen. Ze werden in petri-schalen geplaatst op kamertemperatuur en redelijk vochtig gehouden door geregeld verstuiven van water. Na enkele dagen begonnen de rupsen rond te kruipen. Zij hechtten zich vast op andere takjes of op de wanden van het recipiënt. Volgens HERING (1957) en TOLL (1962) zouden de rupsen nog mineren in het voorjaar, maar dat was hier duidelijk niet het geval. Na ongeveer twee weken sponnen de rupsen zich definitief vast en op 10-v-1984 verschenen twee vlintertjes. Op 8-vi-1984 volgde er nog een. De vierde zak is nooit uitgekomen.

De soort leeft op heidegebieden en schijnt voor zijn voortplanting gebonden te zijn aan de vliegberkjes op deze terreinen. VAN DER WOLF noch LANGOHR (1984) vonden zakken op berken die hoger waren dan 1 m. Ikzelf heb ook geregeld grotere bomen geïnspecteerd, maar er geen enkele zak van *cornuta* op gevonden. De vier zakken die ik vond, waren tussen 30 en 50 cm boven de grond vastgesponnen aan dunne twijgjes (2 à 4 mm doorsnede) van berkjes die kleiner waren dan 1 m. Beide Nederlandse entomologen konden de aanwezigheid van deze soort op talrijke plaatsen in Zuid-Nederland vaststellen en waarschijnlijk komt ze ook op heel wat heiden voor in het noorden van België.

Coleophora cornuta werd voor het eerst in de entomologische literatuur vermeld door STANTON (1859), maar naast de naam van de soort schreef hij alleen: «Frey, n. sp.». Dit kan uiteraard helemaal niet als een beschrijving opgevat worden en de naam van STANTON is dus een *nomen nudum*. De eerste beschrijving van de soort vindt men bij HEINEMANN & WOCKE (1876) die net als STANTON verwijzen naar een brief van FREY. In het merendeel van de entomologische literatuur waarin over *cornuta* wordt gesproken, wordt evenwel STANTON als auteur van de soort vermeld. TOLL (1962) beeldt de vlinder, de mannelijke en vrouwelijke genitaliën en de zak af. De soort is tot nu toe bekend van België, Nederland, Duitsland, Frankrijk, Oostenrijk en Polen.

LITERATUUR

- Heinemann, H.v. & M.F. Wocke, 1877 [1876]. Schmetterlinge Deutschlands und der Schweiz. 2. Abtheilung Kleinschmetterlinge, Heft II, Die Motten und Federmotten. Braunschweig, p. 539.
- Hering, E.M., 1957. Bestimmungstabellen der Blattminen von Europa, Band I. 's-Gravenhage, p. 172.
- Langohr, G.R., 1984. Nieuwe en minder gewone Lepidoptera voor de Nederlandse fauna (6). *Ent.Ber., Amst.* 44 : 97-100.
- Leraut, P., 1980. Liste systématique et synonymique des Lépidoptères de France, Belgique et Corse, supplément à Alexanor, Paris, p. 69.
- Stanton, H.T., 1859. The Natural History of the Tineina, Vol. IV, *Coleophora* Part 1. London, p. 15.
- Toll, S., 1962. Materialien zur Kenntnis der paläarktischen Arten der Familie Coleophoridae (Lepidoptera). *Acta zool.cracov.* 7 : 577-720.
- Wolf, H.W. van der, 1984. Aantekeningen over Nederlandse Coleophoridae (Lepidoptera) 2. *Ent.ber., Amst.* 44 : 1-4.
- De Prins W.O. : Diksmuidelaan 176, B-2600 Antwerpen (Belgium).